

תל-אביב

של 1979

חדרי

חדרים

מאת ורדה צ'צ'יק

"הרי זו עיר של זנאים ופנויות ואביב נצחי לגרושות ורווקים, ומדגירת אדי-בנין וטיח מתקלף וגן-עדן לבוה-דים בעלי חשק קולני זה אל זה, טופחים על הבשר תוקי-עים בדידות גוף בגוף בדירות פרטיות ושכורות, מרהיב-טות ובדמי-מפתח, ובבנייני דירות מפליצים, חלון-מול-חלון, צריחה מול צריחה, וכולם משוחזרים מדאגה בגלל גלולות למניעת-הריון, וסוחטים שדיים, אחוריים, אברי-מין, מוצצים, מתנשקים, מחבקים, סותמים אף ומרחחים. תוקעים אנתו בכל פינה כמתחרים באלופות-עולם לכלבי-גישוש במצעני-מיטה, כדי לגלות מושבה של יבלות זרות, שערות-ערווה דלילות, טחורים, קשקשי-עור. נקודות-חן מכוני-רות, אצבעות-רגליים עקומות, ציפורניים שאינן נטולות היטב ונחיריים פעורים בחוטמי-נשים שהורמו בניחות פלאסטי, כאילו הופשלו אחת ולתמיד אל כל רוח מצויית הבאה מן החוץ. ועל הכל מנצחת עם רדת ערב איזו מוסיקה טלפונית שמשדרת ללא הרף דרך מרנזיות (נעלמות) ובקווים מיוחמים קריאות ורמוזים בין כל המיספרים הבוכים לבדם והמאוננים והמדברים אל קירות-חדריהם, והבודקים את גופם ערומים בראי והנבהלים מפני תשוקותיהם הנלוות — במישחקי-הכיסאות הענקי של כל החפצים, להזדווג מדי לילת בעיר תל-אביב הזאת, וזוים כל הזמן קדימה כדי להגיע, להגיע אל השקט הנפשי".

קטע ספרותי זה, לא בדיוק רומאנטי, המתאר את אוירת תל-אביב של חדרי-חדרים, כפי שחווה אותה ומספר עליה הסופר אהוד בן-עזר, הוא תיאור של מחשבות המתרוצצות בראשו של חיימסון, גבר תל-אביבי בן שלושים פלוס, שנישא לאחר שנות רווקות ממושכות למירה, אף היא רווקה לא צעירה. שניהם — גיבורי ספרו החדש, "השקט הנפשי", שהוצאת זמורה-ביתן-מודן מוציאה לאור לקראת שבוע הספר העברי הנפתח הערב. לדברי המחבר, אהוד בן-עזר, נידחת כתב-היד של הספר על-ידי כמה וכמה הוצאות ספרים המחשיבות את עצמן למכובדות, והנחשבות ככאלה בעיני חלק ניכר מהציבור. אולי משום ההעזה הגלוייה והחושפנית של המחבר, להתמודד עם חייהם של רווקים ורווקות מבוגרים, שנישאו נישואי-פשרה מקובלים למדי, שכמותם ניתן לראות מבעד לכל מירפסת תל-אביבית (וגם ירושלמית, חיפנית, באר-שבעית, ניוירוקית, לונדונית...).

החשיפה הזו, כפי שאפשר להתרשם מהקטע המצוטט לעיל, נעשתה תוך קירוב זכוכית מגדלת אל אחרון הפיצעונים על עורה של צעירה בתקופת המחזור החודשי שלה, ואל תנועות הידיים, הרגליים וחלקי-גוף אחרים של האדם, כפי שהם נראים באמת בשעת מישגל, אוונות, הזיות מיניות או הזיות רומאנטיות, ללא כחל ושרק, ללא ניסיון ליפות.

ספרו החדש של
אהוד בן-עזר,
"השקט
הנפשי",
מספר על חיי
הקטנים,
המתוסכלים
והבינוניים של
הישראלי
שבאמצע, לא
המיסכן, ולא מי
שחי במרומי
הפיסגה

"אותי לא
מנצלים",
אומרת לילה
אחד איה,
לחברתה מירה.
"כשאני צריכה
גבר, אני
מוצאת לי אחד
שמוצא חן
בעיני ונדפקת
איתו לילה שלם,
ואם אפשר
גם יותר"

"הצרה של
הסיפרות
העברית היא
שיש בה יותר
מדי סופרים
גרועים
ממדרגה
ראשונה, ופחות
מדי סופרים
טובים מדרגה
שנייה"... מי
אמר שאסור
לכתוב בכוונה
תחילה
רב-מכר?

ברוך ממציא הקטן

קוראי ספרות אשר קראו את ספריו של הנרי מילר במקור או בתרגום לעברית, את ספריהם של אריקת ג'ונג, של פיליפ רות, "מה מעיק על פורטנוי", או אפילו צופי-תיאטרון שחזו במחזותיו של חנוך לוין, ספרים ומחזות שהאות ז' נמצאת בהם בשימוש רב מן הרגיל, אולי לא יודעו הן מהתיאורים הבוטמים וחסרי-הרכות של יחסי-מין המופיעים בספר, "השקט הנפש", והן מהדיאלוגים המתנהלים בין גיבורי הספר לבין עצמם. כמו למשל, המלים שאומרת איה לחברתה, מירה, ביחס לגברים: "אותי לא מנצלים. כשאני צריכה גבר אני מוצאת לי אחד שמוצא חן בעיני ונדפקת אתו לילה שלם, ואם אפשר, גם יותר, שאלוהים יתברך על כך שהוא המציא את הקטן..."

או, שורות המתארות את מירה, בימי רווקותה, מאוננת, בכדידות משמימה: "ולעתים, כשהיתה עצבנית במיוחד... היתה... שוכבת פרקדן על ספת המוצעת, ומלטפת את עצמה על פני חזה, וירכיה מעסות את הצפנת-פענח הקטנטן בשקדנות מטורפת במשך שעה ארוכה, מתאימה אצבעותיה לפירפוריו ומשתעבדת לו עד-כדי חולשת-לב מרוב השתוללות להגיע לסיפוקה..."

אהוד בן-עזר, סופר שכתב מיספר רומאנים: "הח' מחצבה", "אנשי סדום", "לא לגיבורים המלחמה", מבקר ועורך ספרותי, מעיד על עצמו כי הוא כתב בכוונה תחילה רב-מכר. ספר שייקרא על-ידי קהל רב

אהוד בן-עזר:

"אינני מאמין

יותר באהבות

גדולות. אפילו

אם מיפגש

בין גבר ואשה

מתחיל ברגש

כזה, הוא

הופך במשך

הזמן למעשים

קטנים"

הונורח
:דומייה
"לאחר
שה
חודשי
"נישואין..."

ככל האפשר, ושיגיע בנישמתו של הקורא. „אני יודע, לכתוב לקהל זאת בושה אצלנו“, הוא אמר בראיון עמו. אהוד, שנשא זאת אשתו הראשונה בגיל 33, התגרש בהיותו בן 36 ונישא בשנית בגיל 38. הספיק להכיר היטב מה זאת אומרת להיות רווק בעיר תל-אביב, ומה זאת אומרת להינשא מתוך תחושות עזות של אהבה רומאנטיות כשהמציאות טוחת על פני בנייהזוג, וכן מהם נישואים בשלים, מציאותיים, בוגרים. הרומאן החדש שלו אינו אוטוביוגרפי במובן, אולם בכל ספר, ממדרגה ראשונה או ממדרגה שנייה, מקופל בו נסיון החיים של המחבר, ונסיון חייהם של מכריו, ידידיו וידידות של שתי רעותיו.

רחשים מבעד לחלון

אוזנו כרוייה לשיחות בין נשים ובין גברים, לרחשים הבוקעים מבעד לדירות פרטיות ושכורות בצפון תל-אביב, ולמראות הנגלים מבעד לחלונותיהן. את אפריים חיימסון, למשל, רווק גבוה אל צעיר, מקריה, שיש לו אמא טרחתה, העובד במשרד המיסחר והתעשייה, ואשר התראיין אפילו מיספר פעמים בתוכנית „כולבו-טק“, מציג בריעור בפני הקורא בזה הלשון: „... אך מהי בעיית אמא, לעזמת הבדידות אשר הוא חש מדי יום, אחרי-הצהריים, כאשר חוזר לדירתו הריקה, הסגורה ברחוב איבן-גבירול, לגשם אוויר עבש, ריח מצעים שלא אורור, אבק ומועקה, מושב-זקנים. אם יחליט לישון עתה — לא יוכל להירדם בלילה, ואם לא ישן — תשריע אותו עד מהירה אותה ליאות מידוהית... ומתי הבדידות לעומת בעיית הגרביים? מדי שבע עליו לכבס את גרבייו לעצמו, וכל יישותו מתקוממת על כך... מהן גרביים וכל ההגלת משקביהו הרווקי, לעזמת התשוקה להתקרב לאשה, אפילו רק לגעת בבטן או בירך, תשוקה שהיתה פוקדת אותו מדי ערב, וככל שהיה מרבה לקבוע פגישות ומנסה להזמין או להזדמן אצל בחורות — כך היה חש עצמו כמעין עכביש לא-יבולת, אשר שום ריח אינו נלכד בקרוי...“

סופו של חיימסון זה, שהוא לכד ברשתו את מירה שהספיקה להיות חברה של רמי הסטודנט למשפטים ולהיפרד ממנו, לאחר שלחצה עליו שינשא לה זמן קצר לאחר היכרותם. רמי נישא בינתיים לאיה, חברתה הטובה. זה הפכה עד מהרה מגורשה תל-אביבית עליזה, זוללת גברים ויועצת לחברותיה בעניינים שבינו לבניה, לאמא-לה של אורית-לה ויובלי, אשה תל-אביבית שנממנת ושקועה עד צוואר בענייני הבעלה-בית והילדים.

את נישואיהם של מירה ואפריים חיימסון מתאר אהוד בריעור, לא כמיפגש המלווה בברקים וברעמים, ניצוצות בעיניים וכל השאר. היחסים ביניהם התנהלו עלי-פי הסדר הבא: מיפגש ראשון שהסתיים במישל קצרצר ופליטה מהירה, מיפגש שני מוצלח יותר שבו הוכיח חיימסון את אונן, תקופת היזור בצמעה כשהשניים יושנים איש בדירתו של זה והילופין, נאמרה — אפריים מגלה שלקה במחלת-למין, שבה נדבק מעורתי-בית בדירה שממול. גם הוא וגם מירה נטלו גלולות למיניהן, ועד שנרפאו, כאלו בה נשדכו. כאלו שהיפה הדדית זו, בשל אורגאזמות וזיהומים אצל שני אנשים מבוגרים ותרבותיים השומרים על העניין כבסוד כמס, מחזקת מעין בניין-על הולני שבא במקום קשרי-נפש עמוקים, ומתחזה להיות כמותם.

נחש שזנבו מתייבש

אין בכונתנו למסור כאן את תוכנו של הספר כולו, אבל אי-אפשר שלא להציג בכמה מלים גם את רמי, הצלע הרביעית במרובע המוצג לפנינו. אהוד מספר כי הוא התרשם עמוקות מפליטון שקרא בזמנו בעתון „הארץ“, מפרי עטו של דורון רוזנבלום, אשר תאר את השפה הממוצעת של הישראלי הממוצע, שפת שמיספר המלים בה לא מגיע ליותר מאמה. שפה שחזורים בה הביטויים: „כמו שאומרים...“ „בואי נאמר...“, „עני...“, „או קיי...“, או כמו שהסתבא שלי היתה אומרת...“

רצייתו הרטט בספר את דיוקנו של הישראלי שבאמצע. אומר אהוד, „לא המיסכן, המקופה, הזקן, הפגוע, הרעב-ללחם, אם יש כזה, ולא מי שחי במרום הפיסגה, אם אכן יש כזה. לכן, התחום הגיאוגרפי שבו גרים גיבורי, השקט הנפשי הוא לא דרומה מרחב

ארלוורוב, ולא צפונה או מיוזחה מרחוב רידינג שבי-רמת-אביב. רצייתו לצייר תמונה מרגיזה, מדהימה, חושפת ככל האפשר, של התל-אביבי שבאמצע, ואני סבור שכל ישראלי הוא חצי תל-אביבי, חוץ מן הירושלמים הוותיקים, שהם סוג אחר של בני-אדם. של מי שתמיד רק חצי תאוותו בידו, שהוא כמעט תמיד מתוסכל, תוך בתנאי-לחץ, שפתו המדוברת דלה למדי והוא חי במעין גן-עדן אנושי שבו הכל פומבי ובו חיים חלון-מולי-חלון. אתה צופה לסירוגין בדראמות של שכניך, ומהווה לעתים גם חלק מהצגה עבורם, כשהם שומעים או רואים מה שנעשה אצלך.“

תל-אביב, שהיא אחת הגיבורות הראשיות ברומן הזה, ומופיעה בו בשמות רחובותיה, בתייהקה שבה, ריחותיה וצבעיה, היא בעיני אהוד בריעור עיר שוקעת ומתנוונת מצד אחד, ומצד שני — פורחת ותוססת. „מעין נחש שראשו הולך צפונה וזנבו מתייבש“, כדבריו של אהוד. תל-אביב של נשים וגברים בגיל השלושים-ארבעים, של נשים וגברים הממהרים להנשא ולהוב, אך סרפם שבקושי הם מוצאים פורקן לתשוקותיהם. שלא לדבר על הזיות הנעורים שלהם. נוף אנושי שיש בו מוח מסרטן, הפלה, גבר המתאלמן בגיל מבוגר והנוקק לאוננות יומיומית ולשירותיהן של זונות קטנות, כדי שדעתו לא תיטרף עליו, וסופו שהוא לוקה בשיתוק לאחר שהוא מפריז בסיפוק תאוותו. גברים ונשים המטורדים גם כשהפכו לאבות ולאמהות על-ידי אימהות יהודיות המבשלות דגים ממולאים ומחמצות ירקות, אורזות הכל בניצנות ומביאות את הצידה הזו לצאצאיהן הרכים.

גיהנום יומי קטן

„יש ברומאן קטע שבו מדבר הסופר אורי בריעמי, כשהוא מסביר את כתיבתו“. אומר אהוד בריעור, בתשובה לשאלה, האם הבינוניות הזו, הדישדוש הזה במים עבשים וחמצמצים — הסיחה הקטע האמיתיים, בעיניו, „אורי בריעמי אומר באותו קטע כי הוא אינו מאמין למניעים נעלים, ברגע שיש לאנשים מניעים קטנוניים, אפשר להאמין להם. כך גם אני: איני מאמין יותר באהבות גדולות. אפילו אם מיפגש בין גבר ואשה מתחיל ברגש כזה, של אהבה, הוא הופך במשך הזמן למעשים קטנים, להיכוך יומיומי. בייחוד בין זוגות המגדלים ילדים“ ממשין אהוד, אב לילד בן ארבע. „בכל יום יש איזה גיהנום קטן, קל גדלים ילדים, אפילו גאונים.“

על אהבה רומאנטית נצטרך לוותר, תוך-כדי קריאת הספר. אולם מה באשר למין, אשר גם הוא אינו מסוגל לגרום אושר לאמיתי, ברומן של אהוד בריעור? היכן התשוקות האדירות והבלתי מרוסנות, היכן התאוות שלא יודעות שובעה? המין נראה בעיני כאחת הדדי-כים היוצרות קירבה בין גבר לאשה, לעתים, עצם הקירבה האינטימית שיש ביניהם, העובדה שאין הם בודדים, מביאה להם מעט אושר ואשליה שהם אהובים. יש לאנשים נטייה להעמיס על המין את כל התיקוה והמאוויים, כאילו זו היתה רכבת המובילה אל האושר. גם בספרי, למרות שהרווקים המבוגרים מתנהגים זה עם זה כבני-אדם ישראליים במובן ידוע, אף הם מצפים מהמין למי יודע מה, מכאן ציפיות שאי-אפשר להגשימן ומכאן — הדרך אל האושר מתרחקת מאוד.“

אהוד, המעיד על עצמו, ובצדק, כי למרות שהוא סופר הוא אדם מרובע לחלוטין, שיש לו סדר יום קבוע, שקשה למצוא אותו ובתיקה בוהמיים או במסיבות זורקות, שאינו מעשן ואינו שותה, קרא לספרו „השקט הנפשי“, שקט שהוא טוען שהגיע אליו בחיים הפרטיים, ושקט שחצר מאוד לגיבורי ספרו האחרון.

„אני חושב, שאחד הדברים המפריעים לאנשים להגשים את עצמם, הוא התיסכול שיש להם מכך שהם אינם מגשימים את עצמם. חכמי הון אמרו, כי ברגע שבו לא תחשבו מכך שלא תיקלע למטרה — לבטח תיקלע בה. לי עצמי היו שנות חיים מאוד אינטנסיביות, שבהן הרביתי להתרוצץ, אך לא יכולתי לכתוב. עתה מתברר לי שאת רוב יצירותי כתבתי דווקא בשנים מנוטונות, כביכול. אדם חייב למצוא את הגרעין של האישיות שלו ואת השקט הנפשי שלו. גם בחיי הנישואין. חלילה אם להאמין לאהוד בריעור, הופכים החיים למשהו שאינו פיקניק, ואף גן-שושנים אין הוא, אלא ג'ונגל אנושי סמיך ודביק, כזה המתואר ב„השקט הנפשי“.